

רוממות

פרשת בחלתך תשפ"ה

גיליון 468 שנה י'

גליון שבועי לבני התורה

מסורה
הפרשה

רוממות הפרשה

הנאון רבי דוד גדול שטף שליט"א

המנורה והחכם

דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלתך את הנר אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (ח.ב, א) פירש רש"י: "אל מול פני המנורה" - הנר האמצעי, "יאירו שבעת הנרות" - ששה שעל ששת הקנים, הפתילות למול האמצעי, ויש להבין, מדוע הנר האמצעי נקרא "פני המנורה", ועוד, מדוע נאמר בסיום הפסוק "יאירו שבעת הנרות" כאשר מדובר רק על ששת הנרות הנותרים.

ביאור הדברים, כי הנר האמצעי - המערבי, עניינו לפרסם שהשינה שורה בישראל, וזאת באמצעות כך שלא ככה לעולם (שבת כבב), ובפרשת תצוה ביארנו שהדלקת הנר המערבי היא השלמת תכלית המשכן כולו שמטרתו הייתה להשראת השכינה בישראל.

מטעם זה נקרא אותו נר בשם "פני המנורה", כי 'פנים' הוא דבר המקרין לאחרים, כשם שפני האדם מקרינים מאור או מזעזעם על האחרים, כדכתיב (ישעיהו גט) "הפרת פניהם ענתה פם", והוא ענין חכמת הפרצוף (כמבואר בתיוקונים ע', ובוזה"ח ק"ב עח,א ובש"מ).

בן והנה, מה שששת הנרות צריכים לאיר מול הנר האמצעי, ביאור רש"י, "כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך", והיינו, מפני שאילו המטרה הייתה כדי לאיר, היה צריך לנהוג בצורה הפוכה - לפזר את האור בכל הבית, ולא לצמצם את כל הנרות למקום אחד.

ובכן נמצא שכל ששת הנרות השתתפו עם הנר המערבי בגילוי השכינה, כי אף שהם כבו בכל יום ולא הייתה בהם אותה עדות, כלם מקום התאחדו ויהי עם הנר האמצעי בענין זה של פרסום השראת השכינה.

בזה מבואר לשון הכתוב "יאירו שבעת הנרות", כי כאשר הם דלקו אל מול פני המנורה, נתאחדו עיניהם והיה עניינם אחד לפרסם ששינה שורה בישראל.

ג' והנה, מנורת המקדש היא כנגד החכמה (דרשות רבינו יונה פרשת תרומה, וראה ב"ב כהב), וכנגד התלמידים החכמים (רבינו בחיי שמות כהב, בשם רבינו חננאל). ואף בהם יש לקיים ענין זה, שהנר האמצעי הוא כנגד הרב, ושאר הנרות הם כנגד התלמידים.

והרמז בכך הוא שמצד אחד המקור המרכזי הוא הרב, כי אין תורה נקנית אלא מפי רב (אבות פ"א מ"ו), ומצד שני יש לקבל גם משאר הנרות' כי אין תורה נקנית אלא בחבורה (ברכות סג), ואפילו הרב עצמו מקבל מן התלמידים (תענית ז,א).

אמנם, כל זה בתנאי שהרב הקטן מכיר בגדולת הרב ומאיר אל עבר פניו, ועל ידי זה כולם מתאחדים ונקראים בשם 'שבעת הנרות' יחדיו. אבל אם התלמיד קובע מדרש לעצמו וחולק על רבו (רמב"ם ת"ת פ"ה ה"ב), הרי הוא כחולק על השכינה (סנהדרין ק"א), וכיון שאין השכינה שורה ביניהם שוב אין תלמודו עולה יפה.

הבדלה וענווה

והבדלת את הלוים מתוך בני ישראל והיו לי הלוים (ח.ד). [א] יש לעיין מה התחשוך בהבדלה באמרה בפסוק זה, לאחר שכבר נאמר בתחילת הפרשה (פסוק ו) "קח את הלוים מתוך בני ישראל וטהרת אתם". עוד יש להבין מה כוונת המילים "והיו לי הלוים" שנאמרו רק בפסוק זה.

ביאור הדברים, שבתחילת הפרשה נאמר 'קח את הלוים' ופירש רש"י 'קחם בדברים, אשרים שתזכו להיות שומשים למקום, אך עדיין לא נעשתה בהם ההבדלה וההפרשה בפועל. ורק בפסוק זה נעשתה ההבדלה' של הלוים מתוך כלל ישראל, והיינו, שלא רק התמנו לעבודתם, אלא גם הבדלה והפרשה להיות מין בפני עצמם בשונה מכלל ישראל, כפי משמעות הנוסח 'הבדלה', כמו המבדיל בין קודש לחול וכיוצא.

זה גם הטעם של מעשה התנופה של הלוים (פסוק יא), כמו שפירש הר"מ "והניף אהרן את הלוים תנופה לפני ה' - שהעבירים לה', והיינו שהתנופה הוציאה אותם מרשות ישראל לרשות גבוה.

זה ביאור המילים "והיו לי הלוים", והיו' בעצם הווייתם (כמו שדרשו ברכות יג,א והיו הדברים האלה, בהוייתם היו, ל' - רש"י שמות כהב), והיינו שתהיה הווייתם מיוחדת לקב"ה.

ולהלן (פסוק טז) נאמר "תנינים תנינים המה לי מתוך בני ישראל", וצ"ב כפל הלשון "תנינים תנינים", אלא ביאור הדברים ששתי תיבותיו היו כאן, שהלוים נתנו עצמם לה' במעשה העגל (ראה ספורנו), והיא היציאה מרשות הדיוט. והשניה שאהרן נתנם לה' בהנפתם, והיא

הכניסה לרשות גבוה. [ב] כתב הרמב"ם (שמו"י פ"א ה"ג): "לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש מכל באי העולם שנדרב רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבודו וכו', הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים".

מעתה, כיון שהוקדש כל עובדי ה' ללוים, אם כן, אף הם צריכים 'להבדל', ועל כך אמרו בספרי (דברים שמג) 'תלמידי חכמים יכריזם בהולכום ובדיבורם ובעיטתם בשוק', וכן פסק הרמב"ם (דעות פ"ה ה"א) 'כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהיה ניכר במעשיו במאכלו ובמשקיו וכו', והיו כל המעשים האלו נאים ומתוקנים ביותר'. - וכשם שצמינו שתי תנינות בלוים, כך גם תלמידי חכמים הוציאו להיות משבט לוי, צריכים בתחילה לפרוש ממנהג עמי ארצות, ואחר כך לנהוג מנהג החכמים.

מאידך, צריך התלמיד חכם להיזהר לכל תורה דעתו עליו מחמת הבדלתו. וזה היה חסא של קדש, שמתוך שנבדל בלויה נשא עיניו גם לכהונה, וכפי שהוכיחו משה רבינו (להלן טז,ט) "מעט מכס פי הבדיל אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל וגו' ובקששתם גם כהנה". הרי שהבדלת הלוויה גרמה לו.

ועל כן התורה מחייבת שיהיו למידה ענווים (אבות פ"ו מ"ה), ומשה שהתורה נקראה על שמו 'תורת משה עבדי' היה העניו מכל האדם (להלן יב,א), כי בזה מבטלים את הגאוה הצומחת מחמת ההבדלה משאר בני אדם.

מעלת המבקש

ויאמרו האנשים ההמה אליו, אנחנו טמאים לנפש אדם, למה נגזר לבלתי הקריב את קרבן ה' במדעו, בתוך בני ישראל (טז,ט). [א] כתב רש"י: "ואורה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שגלגלן זכות על ידי זכאי. ויש לעיין מהי זכאותם. - ובפשוט זכותם היא מה שטיפלו בארונם של יוסף או בגופם של נדב ואביהו או במת מצוה (סוכה כה,א), אולם לפי זה לא מובן מה המידה כנגד מידה' ששילם להם הקב"ה בגילוי הפרשה על ידיהם.

ועל כן נראה לפרש שזכותם הייתה בעצם שטענתם "למה נגזר" שבכך הם הראו את גודל רצונם ותשוקתם להקריב את הקרבן פסח, וכפי שמבואר באריות בספרי שנשאו וגם במה שפירושו ידענו שביכולתם להקריב למרות היותם טמאים.

ולפי זה מובן מדוע התשלום הוא 'מידה כנגד מידה', שכן שהם חיבת את המצוה של קרבן פסח אלו רצו להפסידה, לכן זכו שמצוה נוספת בתורה - פסח שני, תאמר בזכותם.

[ב] והנה, כאשר אדם 'פטור' מלעשות מצוה שאחרים עושים, יש שלשה דרכים שהוא יכול להגיב על כך: או שהוא שמח שפטור מהעול, או שלא אכפת לו אם יעשה או לא, או שמצטער ומנסה ומשתדל שאף הוא יהיה בכלל העושים.

ומצינו בגמרא (ברכות לה,ה) שזה היה החילוק בין דורות הראשונים שהיו מחפשים דרך לחייב את עצמם במעשרות, לבין דורות האחרונים שהיו מחפשים דרכים להיפטר מן המעשר. וכן מצינו במדרש (מובא ברבינו בחיי בפתחיה לפרשת תצוה) שארם הכהן הייתה נפשו בחיי בפתחיה לפרשת תצוה) שארם הכהן הייתה נפשו עגומה עליו שלא זכה להקריב עם הנשיאים, ואמר לו הקב"ה שלך גדולה משלהם, וקראו עליו מקריא בתהילים (יז,י) "תאות עניו שקעת ה'", כי העניו מחביבין את המצוות (רש"י ברכות טז,ב) והם מן המבקשים, כדכתיב (צפניה ב,ג) "בקשו את ה' כל עניי הארץ".

[ג] והנה, אדם הנוהג כן נקרא בשם 'מבקש', שלא די לו במה שמתחייב אלא הוא מחפש ומבקש מנדבת ליבו להתחייב גם במה שפטורו.

ויש בהנהגה זו שתי תועלות: האחת - כלפי הבורא, שמראה שכבודו חשוב בעיניו ומחזיר לעשות מצוותיו (ראה ברכות כט,ב וברד"ה במשוי). והשני - כלפי עצמו, כמו שאמרו במדרש (ב"ר מד,א) שהמצוות ניתנו לצורך בהן את הבריות, ואדם זה מבקש לצרף ולזכך את עצמו בכל דרך.

ועיקר עבודת האדם היא להיות 'מבקש', ולכן אמרו בגמרא (ברכות ו,א) 'חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשהא מעלה עליו הכתוב כאילו עשהא', כי העיקר הוא הביקוש, וגם שכלבסוף נאנס ולא עשה את המצוה בפועל - ביקוש היה כאן.

לעילוי נשמת

ראש ישיבת התורה הרב הרדומה למלאך ה' צבקות מרן הנאון הצדיק רבי אהרן ב"ר אברהם מרדכי ב"ר זצוק"ל עובד ה' מנעוירי בקדושה ובטהרה עמל ושוש בתורה וטורוד לרעת סודה בכל כוחו באהבה העמיד תלמידים הרבה במסירות ובאהבה מופלג מאדו באלו עמודי עולם שלווה הנהגתו ומוראו כמלאך ה' מאד נורא

לבת אש קודש שבער בו בתפילה והשפיעה השתקקות וכמיהה והרעיה והומה לנבחים לבנות רבים אל הקב"ה נלב"ע ט"ו סיון תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה. הוקדש לזכרו ולעילוי נשמתו ע"י הרבנית תלית"א א"ח להמשפחה הגדולה רבי ר' יפה זצוק"ל

הוקדש לכבוד השמחה הגדולה השרויה במעונו של מורינו ראש הבולל הג' בחוסן בער המניק שליט"א בן המשינה הגדולה רבי ישראל מאיר המניק זצוק"ל שפיעה שישית ד' אהרן ונפסח"ם י"ס הדעת' בהולדת בנו שית"ו בשעה טובה ומצולחת בברכה נאמנה שיובה להבינו בברית של אה"ח כעתו ובזמנו ולגלו לחרוה לחופה ומעשים טובים וירודו אינו ואמו ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה השלים זכר עיקר בליל של"פ פ' בעלות חובל חובל משה"ל א"ב ענינו" וזו המסכה 63 פירס סז ב"ב המאליים בברכה בני התורה בבולל מ"י הדעת'

הוקדש לכבוד השמחה הגדולה השרויה במעונו של ראש ישיבת 'פועל התורה' הנאון רבי יוסף פטרון שליט"א בנישואי בנו הבח"ח המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה כמור נבואה פטרון נ"ו מבחירי ישיבת חבור הדרשה עב"ד הכלה המוחללת תחת' בת הרב הנאון רבי יחיאל זאב בחון קרימלובסקי שליט"א מחסיו תלמידו רבינו הגדול החכם והנביא שליט"א אשר תחיקם פז"ל כ"א פ"א יוסף פטרון המהפך מורינו עילית עב"ד פטרון פטרון נאמן משה"ל

בנישואי בנו הבח"ח המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה ירדנו נעים הרה"ח כמור נבואה פטרון נ"ו מבחירי ישיבת נפת יצחק-הדרה עב"ד הכלה המוחללת תחת' בת הרב הנאון רבי אברהם אליהו אהרן שליט"א שיוכל לקטר של קיימת ולבנות ביראה נאמן בישראל כשאיפתם התורה בדרך ישראל סכא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והגדולה וכל טוב לתפארת המשפחות המפוארות ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנו הרב הנאון רבי ישי מנצח שליט"א תלמידו מובהק רבינו הגדול חורבן חורבן פטרון שליט"א אשר תחיקם פז"ל כ"א פ"א יוסף פטרון המהפך מורינו עילית עב"ד פטרון פטרון נאמן משה"ל

בנישואי בנו הבח"ח המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה ירדנו נעים הרה"ח כמור נבואה פטרון נ"ו מבחירי ישיבת נפת יצחק-הדרה עב"ד הכלה המוחללת תחת' בת הרב הנאון רבי אברהם אליהו אהרן שליט"א שיוכל לקטר של קיימת ולבנות ביראה נאמן בישראל כשאיפתם התורה בדרך ישראל סכא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והגדולה וכל טוב לתפארת המשפחות המפוארות ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנו הרב הנאון רבי ישי מנצח שליט"א תלמידו מובהק רבינו הגדול חורבן חורבן פטרון שליט"א אשר תחיקם פז"ל כ"א פ"א יוסף פטרון המהפך מורינו עילית עב"ד פטרון פטרון נאמן משה"ל

בנישואי בנו הבח"ח המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה ירדנו נעים הרה"ח כמור נבואה פטרון נ"ו מבחירי ישיבת נפת יצחק-הדרה עב"ד הכלה המוחללת תחת' בת הרב הנאון רבי אברהם אליהו אהרן שליט"א שיוכל לקטר של קיימת ולבנות ביראה נאמן בישראל כשאיפתם התורה בדרך ישראל סכא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והגדולה וכל טוב לתפארת המשפחות המפוארות ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנו הרב הנאון רבי ישי מנצח שליט"א תלמידו מובהק רבינו הגדול חורבן חורבן פטרון שליט"א אשר תחיקם פז"ל כ"א פ"א יוסף פטרון המהפך מורינו עילית עב"ד פטרון פטרון נאמן משה"ל

בנישואי בנו הבח"ח המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה ירדנו נעים הרה"ח כמור נבואה פטרון נ"ו מבחירי ישיבת נפת יצחק-הדרה עב"ד הכלה המוחללת תחת' בת הרב הנאון רבי אברהם אליהו אהרן שליט"א שיוכל לקטר של קיימת ולבנות ביראה נאמן בישראל כשאיפתם התורה בדרך ישראל סכא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והגדולה וכל טוב לתפארת המשפחות המפוארות ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנו הרב הנאון רבי ישי מנצח שליט"א תלמידו מובהק רבינו הגדול חורבן חורבן פטרון שליט"א אשר תחיקם פז"ל כ"א פ"א יוסף פטרון המהפך מורינו עילית עב"ד פטרון פטרון נאמן משה"ל

בנישואי בנו הבח"ח המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה ירדנו נעים הרה"ח כמור נבואה פטרון נ"ו מבחירי ישיבת נפת יצחק-הדרה עב"ד הכלה המוחללת תחת' בת הרב הנאון רבי אברהם אליהו אהרן שליט"א שיוכל לקטר של קיימת ולבנות ביראה נאמן בישראל כשאיפתם התורה בדרך ישראל סכא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והגדולה וכל טוב לתפארת המשפחות המפוארות ולהמשך כרם בית ישראל

הוקדש ע"י ירדנו הרב הנאון רבי ישי מנצח שליט"א תלמידו מובהק רבינו הגדול חורבן חורבן פטרון שליט"א אשר תחיקם פז"ל כ"א פ"א יוסף פטרון המהפך מורינו עילית עב"ד פטרון פטרון נאמן משה"ל

בנישואי בנו הבח"ח המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה ירדנו נעים הרה"ח כמור נבואה פטרון נ"ו מבחירי ישיבת נפת יצחק-הדרה עב"ד הכלה המוחללת תחת' בת הרב הנאון רבי אברהם אליהו אהרן שליט"א שיוכל לקטר של קיימת ולבנות ביראה נאמן בישראל כשאיפתם התורה בדרך ישראל סכא בנחת ובשמחה בשפע ברכה והגדולה וכל טוב לתפארת המשפחות המפוארות ולהמשך כרם בית ישראל

הרב יוסף

”ךי

דוממות | עמוד 2

עשה כדרכי שמואל ז"ע א

עשה כדרכי שמואל ז"ע א

שנה. וידוע השאלה מה השבח הגדול על אהרן שלא שינה, והוא: וביאר הרמב"ן: השבח של אהרן שלא שינה, היינו שהוא יו, "אע"פ שמצוות הדלקה הייתה כשרה בבניו כפי שנאמר אבל אהרן היה מזדרז במצווה הגדולה הזאת הרומות לדבר

א יע"א ידוע לומר: כי שבחו של אהרן שלא שינה את עצמו! פ שלום ומשכין שלום, בין איש לאשתו ובין אדם לחברו. והוא לשונות את הליכותיו, מידותיו הטובות, ועונותיו.

"הדרכי שמואל" זיע"א חזר בשיחותיו, על פי מה שמבואר מן תורה שהאבות קיימו את התורה מדעתם, הייתה רשות את המצוות הדרושים כדי להגיע לתיקונים הרצויים, ולכן המה שכתוב בתורה, כמו יעקב אבינו שנשא שתי אחיות, יללם, אבל משתנה תורה אין שום רשות לשום אדם לשנות שורשי הדברים.

תורה 'נחלכנו הסוגיות' האלה, של דרך העבודה החדשה, גם של קרח ועדתו, שמרוב ששקתם קריבתה, רצו לשנות ומעט שמכרחים להתחיל בקיום דבר ה' אפילו אם לפי הבנת ר. וזה היה גם החטא של נדב ואביהוא, כמבואר בפסוק "אתם" אמנם גם הם ידעו שהוא לא ציוה, אך חשבו שצויה תהיה יותר, וכך זה היה בדור המדבר, שהבינו את סודות של כל דבר, ולכן זה היה נסיון גדול באמת לעשות אך ורק

הוא את אהרן ללמד 'שבחו של אהרן שלא שינה' עשה בדיוק כך, מה שהוא אמנם לשנות מה שצוה ה', והרי על זה נאמר ה' " (משלי כ"א), אלא פשוט באמת שאין לנו חכמה כלפי

מן מבינים אין לעשות על פי הבנתנו, רק על פי מצות ה'.

וסר גדול, שהרי החובות הלבבות כותב שכל אחד נתבע לפי מה שהוא מסוגל, והמסילות שירים מביא (סוף פ"ד) את דברי מעוה, שאף על פי שיש הרבה רחמים, אבל אין ויתור, ולא ש, שמרגישים שרק צריכים "די חובה", להגיע אליה

להשיג את כל מה שיכול להשיג, וכמו שמר אהרן הגדול רבא, שגם נוח לו למי שנבאר עם פחות חכמה וכשרונות, כי שוכשר, כך נדרש ממנו יותר, וחובתנו בשמחה גדולה ואהבה לעשות כל מה שניתן בתורה בתפלה, ובכל עבודתנו.

ה' בקרב התאו תאוה (יא,ד)

שונה ויסעו מהר ה' ואמר רבי חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי שלשה ימים למסעם התאוה האספסוף תאוה להתרעם על

ה' מביא שכבר האריך האלשיך הקדוש בזה בביאור הכתוב מאחר שכבר היו בדרגה שלא היה להם תאוה כלל, ואיתא מינדב שהוא ראש וראשון למוסרי הנפש היה בכלל העם

תב בספר 'ברית מנוחה' [אשר רבנו הארי"ז ז"ל העיד על קבלת שהתאוה תאוה ליתר ממדרגתם, ואף אדואי אין מקרא כמה דרגות. ויתכן שנחשוון בן עמינדב היה שייך לדרגה זו כי הונת הדברים כי מה שהתאוה להיות יותר ממדרגתם, היינו בתוך הגשמיים, ולא באופן של ניתוק מהגשמיים.

שאוף ליותר ויותר, מ"מ צריך גם להיות בבחינת 'איזהו חכם רבינו שגם בזה יש בחינה של "ויסעו מהר ה'", מאחר שהליכה היא סיבת הנפילה.

קן שכתב לאחד מתלמידיו: ומאד קשה, וגם לפעמים מסוכן, ופריעים והמטרידים, וגם אם מצליחים בבחינת "מי יעלה" ואמרו באבות דרבי נתן 'טוב עשרה טפחים ועומד ממאה י' אדם טובע בתוך ים תכנייתו ופאיתו, ולפעמים כי בזה סיבה לכיבוי הנר. ועוד כתב במכתב נוסף: ואולם בשלבי ה', ושלאל יאה ריבוי השמן סיבה לכיבוי הנר ח"ו, להתנהל שק והשמחה והחיות, ופעולות המוח, וכל החושים בלימוד יר, ולא רק בדרך כפיה אלא ברוצן ושמחה.

רצו לשמוע את דבר ה'.

הפסק העליה היא הפורענות

זה כביאור הגר"א על הפסוק (משלי טו,כד), "ארח חיים למעלה למשפיל למען סור משאול מטה", שלכאורה הרי זה שתי קצוות, "למעלה למשפיל" ו"משאול מטה", אבל באמת כך הוא, משום שרק המלאכים נקראים "עומדים" לפי שהם נשארים בדרגתם בלי שינוי, אולם האדם נקרא "מהלך", שצריך להתקדם כל הזמן, ואם הוא לא מתעלה למעלה זהו גופא הנפילה! ומה מגיע ל"שאול מטה"?

ולכן כאשר ישראל אמרו "דבר אתה" שלא רוצים שהקב"ה ידבר אתם שזו הדרגה הגבוהה ביותר בזה עיקר הנפילה, ומשה רבנו אמר להם 'התשתם את כחי כנבד' (רש"י דברים כד), משה שהיה גיבור ביותר אמר להם שהתשתם את כחי כנבדה, היינו כנבדה שתש כוחו ממש, על ידי שלא רציתם להתעלות, וזה ממש הירידה ל"שאול מטה"?

וכיון שהכל הולך אחרי ההתחלה, לכן צריך את ההפסקה בין תחילת הנפילה של "ויסעו מהר ה'", שממנה הגיעו לשאר הפורעניות, שהם ההמשך של העיקר?

"ישקני מנשיות פיהו"

ומאז שאמרו "דבר אתה" ונסעו מהר ה', לא נזכה לשוב לזה אף לעתיד, כאשר ישמענו הקב"ה ברחמינו שנית, וילמד לישראל את התורה פנים בפנים. ולזה אנו מקוים ומצפים "ישקני מנשיות פיהו" ו"וכדאיתא במדרש שאמרו ישראל להקב"ה, כל השמדות שעברנו וכל היסורים שסבלנו, בשביל מה? רק בשביל שנוכה לשמוע תורה מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו, ולא מפי משיח.

ומשמעות הדברים שאז יהא גמר התיקון על החטא של "דבר אתה", כאשר ישראל ישתקו לשמוע תורה מפי הגבורה, ואף שיהיו מאומות העולם שישארו, ועליהם נאמר (ישעיה ב"ב) "הקה באחרית הימים וגו' ונקרו אליו כל הגוים" מ"מ רק ישראל יזכו לשמוע תורה מפי הגבורה.

ועלה בלבי השנה² דאולי גם פגם זה של ויסעו מהר ה' כתינוק הבורח מבית הספר, נכלל במה שאמרנו ח"ל אין כל פקידה ופקידה שאין בה מפרעון חטא העגל, דהמכוון בזה דאחרי מתן תורה אילו היינו זוכים לעמוד במה שהשגנו אחרי מתן תורה [וכאשר כולם השיגו כוא"א לפי מעלתו, וכאשר כולם בירכו את הברכה] מ'קדש ישאלו וזוממים', כבר היינו נאגלים. והקב"ה יעזור שכבר נגיאל באמת, ואם לא נגאלנו הרי זה בכלל 'פקידה ופקידה' שעדיין יש בידינו משורש החטא הנורא שאין פקידה בדרגה שקיבלנו ואין אנו אווזים בה.³

חיזוק לאחר שבועות

וכשליח ציבור הנני מבקש, כי באמת בימים הקדושים היה ניכר התעלות וס"ד, וכל אחד נתאמץ יותר מכפי כוחו, אבל כעת אחר הימים הגדולים ניכר קצת רפיון, מרגישים שיש קצת חולשה, ואולי האשמה תלויה בי. ויש להתחזק ביתר שאת, להשאר בדרגה של מתן תורה. להמשיך הלאה את מתן תורה, ולעלות עוד ועוד.

ודוקא בזמן כזה, שיש זמנים קשים, הרבה מקטרגים על התורה, זה זמן להתחזק יותר ויותר בעסק התורה, וצריך להיות תמיד בלימוד התורה ביראה, וכמו שבעת מעמד הר סיני שהיה את היראה והאזהרה הגדולה, ובכל שעה שלומדים הרי זה המשך למעמד הר סיני, וכדאיתא בחז"ל 'אבן שישב עליה רבי אליעזר הרי היא כהר סיני', ובפתחת האידרא כתוב שכשפתח רבי שמעון נודעו החברים ונודעוהו הארץ, שכל לימוד התורה הרי הוא המשך למעמד הר סיני שהיה ביראה.

ואנו עומדים כבר סמוך לחדוש תמוז אשר רמזו הקדמונים 'זמני תשובה ממשמשים ובאים'. וצריך להתעורר מזה מאד, וזה כבר ממשמשים ובאים. ויש לנו להתחזק בעסק התורה דאין לנו שור אלא התורה הזאת, והתורה תגן עלינו מכל הקמים עלינו. ואיתא ביבמות ע"ה "פנינים הפנינים" ההוא בדברי תורה כתב... ונזכה להיות את הדברים ולהרגיש את מעמד הר סיני, וכמ"ש המג"א לכיון בברכת אהבה רבה וקרבנותו לשמן הגדול באמת' ולזכור אף היה נתינת התורה שהקב"ה ירד לארץ אלינו ליתן לנו את תורתו, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם.

ובגדלות למנוע את המשך הירידה.

1. וכדאיתא ברבינו הגר"א שזה נאמר על אנוכי לא ירה כל היינו שתי נשקות ששמענו אפי' הגבורה ולא מפי משה רבינו. ובאמת ראו רבינו זיע"א אין שכל חיינו כשהתעלות בלתי פוסקת, והיה ניכר אין שואו יו ומרשע בחוש את התיקון הנצרך ל"דבר אתה" וכו', וכפי שהיה חזון וסמיים רבות את שחיתו: "שכנתי לישקני מנשיות פיהו" לשמוע מפי הקב"ה בעצמו... חשע"ה.

12. חזון מדברי רבינו שמבאר שכל הגליות הם מן הנפילה שיהיה אחרי מתן תורה, והו נכלל במאמרם ז"ל אין כל פקידה וכו' ו' ועל כך, בשביל להביא את המאולה, עליו לתקן שנה כשנשכחות מתחילת ביתר האפשרות לקבל את התורה בלי "דבר אתה" וכו', והו עיקר העבודה. וזה נכלל לנעילת תיקון השלם ולמאולה העבודה בב"א. ואם לא נגאלנו בל"כ שיעדינו נשאר נגמ'.

הדרגת צורך את היראה, ועם ישראל כשהיו בדרגות הגבוהות גבה ליבם והיה חסר להם היראה.

8. בהודעות התבטא רבינו כי "אפשר למשש בחוש ההתעלות של השנים האחרונות, הגיעו עליו משום שהיה חסר ב'למעלה למשפיל' ועליו צריכים להתעורר מזה".

9. כמאן יצא שיעקר החיסרון בהפסקת ההתעלות הוא מפי שזה מביא ל"שאול מטה" קשה" אך בהדמנות אחרת יצא מפי ש' רבינו שהפסקת ההתעלות עצמה מורה על 'התגשמות'. והינו שהגבלת העליה היא מפי השיקולים לחורמיות, וההתעלות צריכה לבוא באופן של היתנות ממשוין חומר המגבילים את האדם.

10. ביאור הדברים דכיון ששורש כל הנפילות היא ההפסקה מההתעלות, מסייל כאן דוקא בה הפסקה. וכן ממה שהוא החטא העיקרי, גם להורות על נקודה זו עצמה ש"ויסעו מהר ה'" כד טמון כל הנפילות, ומוכרחים את ההפסקה המדברת בחביותם.

"והניף אהרן את הלויים תנופה"

דרש על כך הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: מבואר בדברי "החזקוני" שתנופה זו של הלויים על ידי אהרן הכהן - מעשה נסים הייתה, דהנה "תנופה", כידוע, היא לארבע רוחות השמים. עוד ידוע כי מפרשם של הלויים היה עשירים ושנים אלה. מעתה הבה נחשוב: הרי מלהניף את הידיים, גם אם הן תהיינה ריקות, עשירים ושנים אלה פעמים ברציפות לארבע רוחות השמים - הידיים "שברכות" למישהו כאן כי חשק נכנסות... קל וחומר אם הידיים אינן ריקות... ובכל פעם צריך להרים בן אדם בידיים ולהניף אותו... והרי יש בני אדם ששוקלים... ויש צורך לעשות זאת, כאמור, עשירים ושנים אלה פעמים: ואותן יש לעשות ברציפות, במהירות, הרי אם יקח להניף כל בן אדם דקה אחת - זה יקח לאהרן שבעים, וגם זאת בתנאי שיעבוד יומם וליילה... והנה במדרש שאתא, שאהרן הניף את כולם ביום אחד! אדם מוזמנים לעשות לבד את החשבון באיזה קצב אהרן "עבד"... וזה הלאו המדרש: 'בוא וראה', כשהניף אהרן את הלויים, שנים ועשרים אלה הניף ביום אחד! כיצד היה מניף אותם? מוליך ומביא מעלה ומוריד. אמור מאתה: הכוחות הללו, להצליח לבצע את כל התנופות ביום אחד - הן בגדר נס ופלא! והנה, חז"ל אמורים, שאתא מן הליצניות שהתלוצץ קרח על משה ואהרן הייתה ביחס לאותן תנופות. הוא לגלג על כך שהניפו בני אדם כמו שמניפים תרנגולים... המדרש מתאר איך קרח מספר לבני ישראל בלגלוג איך הניפו אותם, בהיותו מבין הלויים: 'ולא עוד אלא נטלנו בידי ורגלי והיו מניפים אותי ואומרים לי, הרי אתה טהור' - קרח! - הלא אתה עושה ליצנות? וכו' מניסים? הרי כל בר דעת מבין שהתנופה הזאת הייתה מעשה נסים מתחילתה ועד סופה! וכי על ניסים אתה מעז לגלג? אלא למדנו מכאן, עד כמה שלילית היא הליצנות, עד כמה ארס והרס היא מחוללת! מי שיש בו את המדה המנונה הזאת - לא מתפעל מכלום, גם מניסים גמורים, הוא עושה צחוק אחד גדול, ה' ירחם.

"על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו"

ידוע בשם השל"ה הקדוש, שעל כל פעולה ותנועה שהאדם רוצה לעשות, יאמר "איהי", או "בעזריה", שהרי לא במדבר בלבד היו החניה והנסיעה על פי ה', אלא כל צעד וכל שעל בכל ימי העולם על פי דבר ה', הוא, וכאשר אדם אומר "בעזרת השם" או "אם ירצה השם" כדאי שירגיל עצמו לומר זאת בכונה ומתוך התבוננות, ולא כמצואת אשנים מלומדה, על ידי זה הוא מחזיר בעצמו ומשיב אל לבבו עיקרי האמונה, ומביא על עצמו ברכה. בספר "אוצר המדרשים" מסופר כך: מעשה באדם עשיר שהיה נדיב לב ובעל צדקה, לא קיבל זה היה שלם באמונה ובהשגחה פרטית, בלבבו סבר תמיד כי את כל עושרו בכוחו ובעוצם ידו רכש. פעם יצא ליום השוק על מנת לקנות שוורים. בדרך פגע באליהו הנביא שנראה כסוחר, שאלו אליהו: להיכן אתה הולך? אמר לו: לשוק אני הולך לקנות שוורים. אמר לו אליהו: אמור אי"ה או אם יגזור ה' תברך. השיב לו הסוחר הרי המעות בכיסי, והדבר תלוי אך ורק ברוצני. השיבו אליהו: אם כך אתה אומר לא תצליח...

ואכן, כאשר המשיך הסוחר בדרכו נפל כיס המעות מאמתחתו בלא שהרגיש בכך. ראה אליהו את הכיס, והניחו על סלע בלב יער במקום שאין בני אדם עוברים שם. הסוחר הגיע לשוק לאחר יגיעה רבה, ומצא שוורים מובחרים, וכאשר רצה לשלם עבדו הבחין שהמעות אבדו לו וחזר לביתו בפחי נפש. אחר זמן מה נטל שוב מעות ויצא מביתו אל השוק לקנות שוורים. הפעם בא אליהו בדמות זקן וחזר על שאלתו בפעם הקודמת. כשראה שעדיין אינו אומר מה שלמדו אמר לו שנית, אמור אם ירצה השם, אם לא יגזור ה' כיון שהסוחר לא שעה לדבריו גם בפעם זאת הפיל עליו אליהו תרדמה. כשנרדם נטל ממנו את כיס המעות והניחו אצל הכיס הנאשן במעבה היער. כאשר הקיץ הסוחר משנתו וראה שהכסף נגנב ממנו, שלב בלתי בעצור רב. בהתבוננו בשני המקרים שקרו לו, הגיע למסקנה כי בוודאי די בדברו והענוה שלו מאחר שאין שום על לאליהו שלימדה להאמין בהשגחת הבורא ויתר. מיד קיבל על עצמו שמאותו יום ואילך יאמר אי"ה על כל דבר שירצה לעשות. כאשר יצא בפעם השלישית אל השוק נגלה אליו אליהו בדמות נער עני המבקש עבודה. שאל אליהו: להיכן אתה הולך? אמר לו: הנני הולך לשוק לקנות שוורים אי"ה. ברכו אליהו בברכת הצלחה ובקשו שאם יודקל לעזרה בהנחת השוורים יקרא לו. אמר לו הסוחר: אם אין יעזור לי ה' תברך שאקנה שוורים שכסור אותך לעזור לי. הצליח הסוחר בדרכו, ומצא שוורים מובחרים בזול ושכר את הנער להנהיגם. בדרכם הביתה ברחו לפתע השוורים לתוך היער רדף אחריהם הסוחר עד שלפתע נעצרו ליד סלע, ועליו מצא מונחים שני הכיסים שאבדו לו. שמח הסוחר, והודה לה' והמשיך בדרכו עד הגיעו השוורים. כאשר הגיעו לביתו נעלם לפתע הנער. אז הבין הסוחר כי יד ההשגחה העליונה הייתה בכל אשר אירע לו.

באחת משיחותיו סיפר רבינו מרן ראש הישיבה ה"דרכי שמואל" זצוק"ל על הדרך שבה ראה מרן רבינו ה"קהילות יעקב" זיע"א, כל מעשה בחייו, וכך אמר: מבואר בשבת (לא"ב) שהסוחר ע"מ לבנות במקומו חייב, אבל על מנת לבנות במקום אחר פטור, הוא מקלקל במקומו. והקשו, שהרי במשכן היה סותר על מנת לבנות במקום אחר, ומשני בגמ' כיוון דכתיב "על פי ה' יחנו" כסותר על מנת לבנות במקומו דמי. ודכתיב שאלהם ש חשבונות לסתור פה ולבנות שם, ואם כן במקומו הוא סותר ומקלקל, אבל אם הכל על פי ה', הרי שכל דבר הוא מקומו, כיוון שכל המקום הוא מה שיהיה רצונו ד'.

פגשתי פעם, בצעירותי, ברחוב רש"ב, את הסטייפלר הקדוש זכר צדיק וקדוש לברכה, והוא היה אז תוך דיו שעבר דירה מצד אחד של הרחוב לצד השני של הרחוב. הוא זכר שאמר לי אז בלשונו: "אני הולך לעבור דירה, וזה נראה ששמה יהיה יותר כבוד שמים מפה". כך הוא אמר בפשטות. זה נקרא "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו"!

תפילת מוצאי שבת

הנה מבואר בזוה"ק שבשבת קודש כוחות החיצונים מסולקים משליטתו של העולם, אך כשיצאת השבת מבואר בזוה"ק שקדוש שמחותו של חז"ל הסטרא אחרא פורחים ויוצאים לשלוט בעולם, לכן תקנו לנו חז"ל לומר שיר של פגעים כדי שלא ישלטו כוחות הללו על העם הקדוש עם ישראל, וכשהם רואים את עם ישראל אומרים "ויהי נועם" ומבדלים בראיה ועל הכוס, הם פורחים ומשוטטים עד שמגיעים למדבר - שם מקומם. ועוד שעל ידי שאנו אומרים "ויהי נועם" וקדושה דסדרא, אנו מבטלים מכוחם של החיצונים, וגם כוח האש של גיהנום נחלשת קצת.

האר"י הקדוש אמר שיש שני מיני תוספת לקדושת השבת. אחד ע"י כוונת התפילות והשני ע"י כוונת הסעודות. וכנגד המשתתפות תוספת קדושת סעודות השבת לימות החול, אנו עושים סעודה רביעית במוצאי שבת, והיא ממשיכה מאור קדושת סעודות השבת לכל סעודות ימי החול, וכנגד המשכת תוספת קדושת שבת מתפילות השבת אנו אומרים מזמור ויהי נועם וע"י אנו ממשיכים נועם עליון בכל תפלות השבוע.

רבינו ראש הישיבה הגר"ש זצ"ל היה רגיל לעורר, שכשאנו יוצאים מן השבת לימות החול, יש חשש שח"י נאבד את המעלות שקיבלנו בשבת. ולכן תיקנו חז"ל להוסיף בתפילה הראשונה בצאת השבת בקשה מיוחדת: אבינו מלכנו החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום, חשובים מכל חטא, ומנוקים מכל עון, ומדובקים ביראתך.

"אשרי אדם מפחד תמיד" - אחרי שזכינו למתנה הגדולה של השבת והוספנו בנפשנו קדושה גדולה, בצאת השבת אנו חוששים שמא מעלתנו תלך לאבוד במשך ימי החולין. על כן אנו מבקשים שנישאר מדובקים ביראתך. וכדי שיהיה פינו וליבנו שוים עלינו להזדרז ולנצל היטב במיוחד את מוצאי שבת לעסוק בתורה בשמחה, כי אין דרך אחרת להיות דבוקים ביראה.

בשבת קודש פרשת בהעלותך ח"י בסיון, חל יום הזיכרון של הסבא קדישא ראש ישיבת חברון הגאון הצדיק רבי אהרן כהן זצוק"ל, שהיה עובד ה' נשגב בקדושה ובטהרה. תפלותיו היו באש קודש בהתלהבות בדבקות וביראה עילאה.

אאמ"ר זצ"ל רגיל היה לתאר את דמותו כדוגמה של שלמות, מופלג בשלושת עמודי עולם, הנהגות ומראהו כמלאך ה' נורא מאוד, וכבר בחיי חיותו אמרו עליו גדולי עולם שמי שלא ראה אותו עומד בתפילה לפני הבורא יתברך לא ראה תפילה מימיו. נראה לנכון ללמוד מדרוכי בעבודת בוראו לעילוי בשמחה.

שמעתי אברך סיפר רבינו ראש הישיבה שהסנדק שלו היה רבי אהרן כהן. אמר לו רה"י: הרב מבריק התפעל מהתפילה שלו, וחזר שוב בהתרגשות ואמר: הרב מבריק התפעל מהתפילה שלו... [מי שהכיר את רבינו יודע עד כמה דמות התפילה של הרב מבריק עמדה לנגד עיניו, ואת רום המעלה והמשמעות שהמילים הללו היו אצלו].

ירשא גדולת מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל אמר שהיה כדאי לו לבוא לארץ ישראל בשביל שני דברים, כדי לראות את התפילה של רבי אהרן כהן, ולשמוע שיחה מרבי אליהו לופיאן.

מ"ר הגאון הגדול רבי אברהם דוב איועבראן זצ"ל באחד הפעמים שביקרתי אצלו אמר לי: ההורים שלך זכו לגדול אצל ראש ישיבת חברון הגאון הצדיק רבי אהרן כהן זצ"ל, אספר לך מעט על גדולתו וקדושתו.

וסיפר שגיסו ראש ישיבת חברון מרן הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היה גם נואם גדול, ונחרט היטב בלב המשתתפים הרבים בלווייה של רבי אהרן והספד בו הוא פתח ואמר: אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב (מלאכי ב, 2) כי שפתי כהן ישמרו דעת תורה ויבקשו מפיה כי מלאך ה' צבאות הוא, אם דומה היה למלאך ה' יבקש תורה מפיו, ואם לאו אל יבקש תורה מפיו. והקשיא זועקת,

להתקרב עוד ועוד אל אביו שבשמיים. גם בימיו האחרונים כשכוחותיו הגופניים עזבוהו והא היה מסובב בהרבה ייסורים, הקפיד להשכים קום ולהתפלל ביגיעה ובגבורה גדולה, קשה היה להאמין שבתוך גוף חולה וחלש יש כוחות אדירים כאלה.

הוא היה דוגמה של "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי", אדם הזוכה לנכונות בו רוח ה', הרי גם החלש שבחלשים הופך להיות גיבור שבגיבורים לעבודת ה', שהרי לא החיל הוא העושה ולא הכוח הוא היוצר אלא הרוח, ומי שזוכה לרוח ה' אינו נזקק לא לחיל ולא לכוח, כי הוא שואב את כוחו מרוח ה' היוצר הבורא המקיים והעושה את הכל.

כל ברכה בארמה במתינות מילה במילה בקול רם בנעימה וביראה, נרגש היה שהוא מדבר עם אביו שבשמיים נוכח פני המלך בגיל וברעדה.

וכשנסע לבת-ים לצורך מנוחה, באחד הימים אחר את המניין הקבוע לתפילת שחרית וגודע לו שזה המניין האחרון שיש בעיירה זה, הוא לא ויתר אלא הודיר אל האוטובוס הנוסע (בימים ההם) לתל-אביב מפני שסבר שבסביר גדולה בוודאי אפשר למצוא מניין גם בשעה מאוחרת יותר.

חז"ל תיקנו את נוסח ברכת כהנים לברך את עמו ישראל "באהבה", והפוסקים הביאו את דברי זוה"ק הקדוש שכותב שכל כהן דלא רחיס לעמא, או עמא לא רחמינ ליה לא ישא כפיו דכתיב (משלי כב, 26) "טוב עין הוא יברךך", אל תיקרי יבורך אלא יברך. ומחש"א (סוטה לח) כתב: לא תינתן הברכה אלא לטוב עין, כי ברכת המברך תחול כפי כוונת המברך, והוא כוונת ברכת כהנים לברך את עמו ישראל באהבה והיינו ככוונה בעין טובה ורצון בלב. ואמר שעל כן יברך המברך בעין ובלב טוב.

תלמידים רבים זוכרים בערגה את מעמד ברכת כהנים של רבי אהרן, היא נאמרה בקול רם בחביבות וברעדה, הוא היה רגיל לומר שאמירת הברכה "באהבה", צריכה להגיע מלב הומה ומלא באהבת ישראל ברצון ובתשוקה לברכם. הוא הקפיד והשתדל מאוד לזכות במצווה חשובה זו וזכות לברך את ישראל במסירות עצומה גם בזמנים שמסיבות שונות לא יכל להתפלל במניין, הוא טרח הרבה ללכת ולמצוא מנין ולברך באהבה את ישראל, והיה ניכר מאוד שברך את ברכת כהנים בהתעוררות נפמית בהתלהבות גדולה וכל כולו בער "לברך את עמו ישראל באהבה".

מרום לראות את הענווה העצומה שהצטיינו בה גאונים עולם שזכו לכשרונות ומעלות נדירות. סיפר אחד מתלמידיו על הנהגה מופלאה שהוא ראה במו עיניו: הגאון רבי אהרן כהן זצ"ל ישב ולמד בביתו בשישיה עד שעות מאוחרות, ודיבר בלימוד עם בני הישיבה בענוה יתירה.

באותה תקופה הגיע באופן קבוע לשיבת 'חברון' גאון מופלג שהשתבש בדעתו רח"ל, ובני הישיבה השתמשו ממנו כיון שהתנהגותו היתה מאוד בוטה מחמת חוסר דעתו. אמנם הגר"א כהן ברוב חסדו וענוותנותו, קירבו מאוד ודיבר עמו בלימוד זמן רב בריחא דאורייתא. והיו פעמים שרבי אהרן אמר סברא הפוכה מאותו אדם, הוא היה מתנפל עליו בחיפזים נוראים שאין הנייר סובלם, אמנם רבי אהרן טרח לפייסו ולשכנעו בסברותיו ולהרגיעו שלא יכעס.

פעם אחת כשאמר ר' אהרן פירכא לסברא של אותו אדם, הוא ירק יריקה נמרצת בפרצופו של רבי אהרן, ירחם ה'. ומה עשה רבי אהרן? ניגב במטפחתו מיד את היריקה ואמר לו: 'אבל למה כ"כ נפגעת עד כדי כך שיריקת? לא התכוונתי לפגוע בך. סברתי שירא, רק צריתי שתיישב לי איך זה יסתדר עם הגמ' שם... וכך עמל לפייסו. - באותו דבר שראיתי דבר זה, - סיפר התלמיד, - כ"כ כאב לי רגבי אקמתי וקרעתי בבגדי כדין מי שהוא ראוי אדם גדול. רבי אהרן מזוית עינו הרגיש בזה, ובלב שאותו אדם ירגיש פנה אלי ואמר לי: 'מה אתה עושה?! הוא יפגע אם הוא ישים לב לכך'...

1. ביום חל גם יום הזיכרון למשגיח של אולפנה רבתי ישיבת מיר הגאון הצדיק רבי ירחם הלוי ליוואוויצקי זצוק"ל, וכשהגיע לנחם את בניו רבה של העיר מיר רבי אברהם צבי קמאי הי"ד רמז שתאריך פטירתו נרמז בפסוק, בצל ננפיק יחסיין יח סיין.

מסורת הפנימית. ועל כן, בעקבות חטא העגל נטה משה אהלו מחוץ למחנה, וכל מבקש ה' נתחייב לטרוח בבקשתו אחר משה (שמות לג). וזאת במהרה שהפעולות החיצוניות של המבקש יגיעו למדרגה הפנימית, ויגיע למדרגה שכתב המסילת ישעים שיתילד בו השמחה הפנימית, והחפץ והחמדה, מכח מה שהוא מתלהט בתנועתו ברצון. וכה גדולה מעלת הביקוש, עד שבה נתלהגה הגאולה האחרונה, כמאמר הנביא הושע (גה), "אחר יִשְׁבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְקִשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִד מֶלֶכָם וגו', בְּאֶחָרִית הַיָּמִים", ומבואר בגמרא (מגילה יח, א) שכונת הכתוב שעל ידי הביקוש יבוא דוד מלכם.